

Şenol SUNAT
Manisa Milletvekili
Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor Komisyonu Üyesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın Anayasası'nın 98. maddesi ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96. maddesi gereğince **Tarım ve Orman Bakanı Sn. İbrahim YUMAKLI** tarafından yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim. 15.09.2025

Şenol SUNAT
Manisa Milletvekili

İklim Krizinin etkileri, Türkiye'nin tarımsal üretiminde giderek daha ağır biçimde hissedilmektedir. Özellikle kuraklık, zirai don, ani sıcaklık dalgalanmaları ve aşırı hava olayları tarımsal rekolteyi düşürmekte, çiftçilerin maliyetlerini artırmakta; gıda güvenliğini doğrudan tehdit etmektedir.

Türkiye'nin stratejik bakliyat ürünlerinden biri olan nohut, bu iklimsel risklerden en çok etkilenen ürünlerden biri olmuştur. Ankara, Çorum, Karaman, Kırşehir, Konya ve Yozgat gibi üretimin yoğunlaştığı illerde verim geçen yıl dekar başına 200 kilograma kadar çıkarken, bu yıl birçok bölgede 10-30 kilograma kadar düşmüştür.

Pek çok çiftçi, ektiği tohumu dahi geri alamamış; ürününü biçerdöverle toplamaya gerek görmeden işçilik maliyetini dahi çıkaramadığı için tarlada bırakmak zorunda kalmıştır. İri taneli nohudun neredeyse hiç üretilmemesi nedeniyle leblebik nohut fiyatlarının ciddi biçimde artması beklenmektedir.

Verim kayıpları sadece nohutta değil, buğday, arpa, mercimek, ayçiçeği ve soğan gibi temel ürünlerde de gözlemlenmektedir. Çiftçiler, borçların faizsiz ertelenmesi ve özel destek fonları talep etmektedir. Ayrıca TARSİM sigorta sisteminin yetersizlikleri de öne çıkmakta; iklim ve kuraklık kaynaklı zararların kapsamlı biçimde karşılanamaması çiftçiye daha kırılgan hale getirmektedir.

Türkiye'nin 2020'de 630 bin ton bandına çıkan nohut üretimi, son yıllarda rekolte kayıplarıyla 575 bin ton civarında seyretmekte; 2025 yılında ise ciddi bir düşüş riski taşımaktadır. Çiftçiler, önümüzdeki yıl nohut ekiminden vazgeçmeyi gündeme almaktadır. Bu tablo, iklim krizinin tarımsal üretime etkilerinin ciddiyetini ortaya koymaktadır.

Bu bağlamda, aşağıdaki soruların yanıtlanması kamuoyunun bilgi alma hakkı açısından önem arz etmektedir;

1. 2025 üretim sezonunda kuraklık nedeniyle nohut rekoltesinde yaşanan kayıplara dair Bakanlığınızın resmi tespitleri nelerdir?
2. Bu yıl dekar başına 10–30 kilogram ürün alınan bölgeler için çiftçilere özel destek programı planlanmakta mıdır?
3. Çiftçilerin sıkça dile getirdiği borçların faizsiz ertelenmesi veya özel bir iklim destek fonu oluşturulmasına dair bir çalışmanız var mıdır?
4. Kuraklık ve don kaynaklı kayıpları karşılamada yetersiz kaldığı belirtilen TARSİM sigorta sistemi için Bakanlığınızca yapılması planlanan düzenleme veya iyileştirmeler nelerdir?
5. Nohut üretiminde iri taneli ürünün azalması nedeniyle leblebi üreticilerinin hammadde sıkıntısı yaşaması beklenmektedir. Bu soruna ilişkin Bakanlığınızın ön gördüğü çözümler nelerdir?
6. 2026 üretim sezonunda çiftçilerin nohuttan uzaklaşma ihtimali çok yüksektir. Bu kaybın önüne geçmek için hangi teşvik ve yönlendirme politikaları uygulanacaktır?
7. İklim krizinin giderek derinleşmesi karşısında, özellikle bakliyat üretiminde kuraklığa dayanıklı tohum çeşitlerinin geliştirilmesi için Bakanlığınızın yürüttüğü bir AR-GE çalışması var mıdır?
8. Türkiye'nin bakliyat ihtiyacının önemli bölümünü karşılayan nohutta üretim düşüşü nedeniyle ithalat bağımlılığının artacağı öngörülmektedir. Bakanlığınız bu riski azaltmak için hangi tedbirleri almaktadır?
9. Nohutta iklim krizi ve tarımsal kuraklığın etkilerini azaltmak amacıyla, ulusal ölçekte bir "iklim uyumlu nohut üretim stratejisi" hazırlanmakta mıdır?
10. Nohut üretimindeki düşüşün fiyat artışları yoluyla tüketiciye yansması beklenmektedir. Bakanlığınız, fiyat istikrarını sağlamak için hangi önlemleri planlamaktadır?